

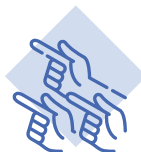
Ак ниеттүү башкаруу жаатындагы негизги эл аралык стандарттар

Адам укуктарынын жалпы декларациясы

Коррупцияга каршы БУУ Конвенциясы

Жарандык жана саясий укуктар жөнүндө эл аралык пакт:

- укуктук коргоого укук (**2, 3, 5, 26-беренелер**)
- жазык-укуктук чараларды каалагандай (башаламан) колдонууга жол бербөөгө карата укук (**9, 10-беренелер**)
- маалыматка жетүү жана пикир билдирүү эркиндигине укук (**19-берене**)
- ассоциацияларды түзүүгө укук (**22-берене**)
- жарандардын мамлекеттик иштерге катышууга укугу (**25-берене**)
- дискриминациясыз адам укуктарын урматтоого жана камсыздоого мамлекеттин милдети (**1, 2-беренелер**) ж.б.

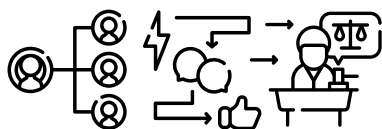
катышуучу-мамлекеттер ак ниеттүү башкаруунун тиешелүү деңгээлине жетишүү үчүн көрүүгө милдеттүү болгон чараларды камтыйт. Конвенцияда катышуучу-мамлекеттер тарабынан коомчулуктун катышуусуна өбөлгө түзүүчү жана коомдук иштерди жана коомдук мүлктү талаптагыдай башкаруу, чынчылдык жана сатыл-бастык, ачыктык жана жоопкерчилик принциптерин, ошондой эле бул процесске коомдун катышуусунун зарылчылыгын чагылдырган коррупцияга каршы натыйжалуу саясатты жүргүзүү зарылдыгы каралат (**5, 13-беренелер**).

Ачык өкмөттү куруу боюнча Экономикалык кызматташтык жана өнүктүрүү уюмунун [Сунуштамалары](#) жана [ЭКӨУнун башка документтери](#).

“Ачык өкмөт” Өнөктөштүгүнүн (OGP) мүчөлөрү үчүн [Колдонмо](#) жана OGP’нын башка [методикалык документтери](#).

Ак ниеттүү башкаруу деген эмне?

Ак ниеттүү башкаруу - мамлекеттик бийлик органдарынын айкындыгын, жоопкерчилигин, өлкөнүн жарандарынын алдында отчеттуулуктун, жарандык катышуу үчүн шарттарды түзүүнүн, жарандардын жана уюмдардын сунуш-пикирлерин кабылдоонун, укук үстөмдүүлүктүн, консенсуска умтулуунун, компетенттүүлүктүн, адилеттүүлүктүн жана натыйжалуулуктун негизинде чечимдерди кабыл алууга жана аларды ишке ашырууга жөндөмдүүлүгү.

Ачык-айкындуулук

Мамлекет өзүнүн ишмердиги жөнүндө бардык маалыматтарды түшүнүктүү формада түзүп, ага ачык жеткиликти камсыз кылууга тийиш. Ачык-айкындуулук - мамлекеттик органдардын бардык чечимдери мыйзамдарга жана белгиленген эрежелерге ылайык кабыл алынат жана аткарылат, ошондой эле бул чечимдер бардык тийиштүү жактарга жеткиликтүү болот, - дегенди билдирет.

Жоопкерчилик

Жоопкерчилик - адамдын (эреже катары, мамлекеттик деңгээлде тигил же бул чечимдерди кабыл алууга ыйгарым укуктуу кызмат адамынын) өзүнүн аракеттери жана кабыл алган чечимдери үчүн жоопкерчиликтүү болууга милдеттүү, экендигин билдирет. Мындай адам коомдук жыргалчылыкты жеке кызыкчылыктарынан жогору коюшу керек.

Отчеттуулук

Мамлекеттик органдар эл алдында отчетторду берип турууга тийиш. Чечимдер, саясатты ишке ашыруу жана алардын жыйынтыктары жөнүндө маалыматтар жарандарга алар бийликтин ишине натыйжалуу байкоо жүргүзө алгыдай түрдө берилип турушу керек.

Катышуу

Мамлекет жарандар мамлекеттик органдардын чечимдерди кабыл алуу процесстерине катышуусу үчүн жөнөкөй жана түшүнүктүү механизмдерди түзүүгө тийиш. Жарандар коомдук активдүүлүктүн борборунда болуусу жана белгилүү бир түрдө коомдук жашоого жергиликтүү деңгээлде тартылуусу зарыл. Эркектер жана аялдар чечимдерди кабыл алууда түздөн-түз же алардын кызыкчылыктарын коргогон мыйзамдуу органдар аркылуу бирдей добуш берүү укугуна ээ болууга тийиш.

Жарандардын жана уюмдардын сунуш-пикирлерин кабылдоо

Мамлекет коомдун же анын айрым бөлүгүнүн көйгөйлөрүн көрө билүүгө жана аларды чечүүгө тийиш. Чечимдерди кабыл алууда, ресурстарды бөлүштүрүүдө бардык добуштар, алардын ичинде артыкчылыгы азыраак жана эң аялдуу топтордун добушу, угулушу жана эске алынышы керек. Мамлекеттик чечимдер калктын каалоолорун эске алуу менен кабыл алынышы зарыл.

Консенсуска умтулуу

Консенсуска умтулуу мамлекет жарандардын жана уюмдардын сунуш-пикирлерин кабыл алуусу тийиш экендиги менен тыгыз байланыштуу. Мамлекет ар кандай мыйзамдуу кызыкчылыктарды эске алууга аракет кылып жана чечимдер бүтүндөй коомдун кызыкчылыктарына жооп

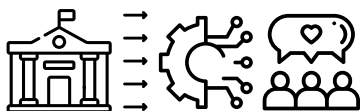
Укук үстөмдүүлүгү

Бийлик органдары мамлекет катышкан эл аралык макулдашуулардын ченемдерин, мыйзамдарды жана соттук чечимдерди аткарууга тийиш. Мыйзамдар жана башка эрежелер белгиленген жол-жоболорго ылайык кабыл алынууга жана калыстык менен колдонулууга тийиш. Мамлекет дискриминациясыз адам укуктарын урматтоого жана камсыз кылууга милдеттүү. Мыйзам алдында бардыгы бирдей болушу шарт.

Компетенттүүлүк жана дарамет

Мамлекеттик кызматчылар өздөрүнүн алдына коюлган милдеттерди натыйжалуу аткаруу үчүн жетиштүү билимге жана көндүмдөргө ээ болууга тийиш. Мамлекеттик органдар өз кызматкерлеринин дараметин алардын ишинин сапатын жогорулатуу максатында дайыма бекемдешет.

Натыйжалуулук

Ак ниет башкаруунун натыйжалары жарандар үчүн сезилээрлик болууга тийиш жана бул натыйжалар коомдун керектөөсүнө ылайык келиши зарыл. Мамлекет колдо болгон ресурстарды акыл-эстүү пайдаланууга тийиш.

Кыргыз Республикасынын Конституциясында коомдук келишим тууралуу эмнелер айтылган?

Конституция өлкөдө коомдук келишим ак ниеттүү башкаруу принциптерине ылайык аткарыларын белгилеген:

Преамбула

Биз, Кыргыз Республикасынын эли, өз тагдырыбызды өз алдынча чечүү укугун туу тутуп; укук үстөмдүүлүгүн, адилеттүүлүктү жана тең укуктуулукту камсыз кылуу максатында; чыныгы элдик бийликтин негиздерин бекемдеп; ... Кыргыз Республикасынын элинин укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоп; мамлекеттүүлүктү сактоо жана чыңдоо үчүн майтарылбас эркти көрсөтүп; адамдын жана жарандын укуктарын жана эркиндиктерин коргоого жана урматтоого умтулууну ырастап; ... азыркы жана келечек муундардын алдында Мекен үчүн жоопкерчиликти түшүнүп, ушул Конституцияны кабыл алабыз.

4-берене.

Кыргыз Республикасында мамлекеттик бийлик төмөнкү принциптерге негизделет:

- бүткүл эл тарабынан шайланган Президент жана Жогорку Кеңеш өкүл болгон жана камсыз кылган элдик бийликтин үстөмдүгү;
- мыйзам чыгаруу, аткаруу, сот бутактарына бөлүнүшү, алардын өз ара ырааттуу иштөөсү жана аракеттенүүсү;
- өз ыйгарым укуктарын элдин таламдары үчүн гана жүзөгө ашырууда мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ачыктыгы;
- мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ыйгарым укуктарынын жана функцияларынын ажыратылышы;
- мамлекеттик жана муниципалдык кызмат адамдарынын коррупция үчүн шарттарды түзгөн аракетине (аракетсиздигине) тыюу салуу;
- мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын эл алдындагы конституциялык-укуктук жана башка жоопкерчилиги.